

Szent István Király Múzeum (Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága)

KÖNYVTÁR – 8000 SZÉKESFEHÉRVÁR, ORSZÁGZÁSZLÓ TÉR 3.

ÚJKORTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY – 8000 SZÉKESFEHÉRVÁR, MEGYEHÁZ U. 17.

ADATTÁR – 8000 SZÉKESFEHÉRVÁR, FŐ U. 6.

Frigyik Katalin

A nyomdák működésének megismerésére Székesfehérváron elég kevés forrás akad. Felszereltségüket nem ismerjük, mert a berendezések egy része áldozatul esett a háború pusztításának, más része pedig az államosításnak. Elvesztett az iratanyag jelentős része is, a levéltári akták sok esetben csak az indulás, illetve a megszűnés időpontjára vonatkozó leveleket és az alkalmazottak számáról felvett kimutatásokat őrzik. A nyomdák életében bekövetkezett változásokról – egy-egy levéltári irat mellett – a nyomdatermékek számbavétele ad információt. Szerencsére a székesfehérvári múzeum több ezer helyi nyomtatványt őriz. Az intézmény elődje, a Marosi Arnold ciszterci tanár által vezetett múzeumegyesület a háború előtt komoly gyűjtést végzett. Megkérték a helyi szerzők munkáit, és azt is elérték, hogy 1920–1938 között a helyi nyomdák „kötelességedként” megküldjék nyomdatermékeiket. Ezekben az években és a későbbiekben is több egyesület, társaskör, valamint székesfehérvári személy hagyatéka került az intézménybe, s ezekben a hagyatékokban számos aprónyomtatvány (meghívó, gyászjelentés stb.) található. Így óriási és nélkülözhetetlen helytörténeti gyűjtemény jött létre, melynek egy része a könyvtárban, másik része az újkortörténeti gyűjteményben került elhelyezésre. A könyvtár őriz a könyveket, füzeteket, újságokat, az újkortörténeti gyűjtemény pedig az egyleveles nyomtatványokat (színlapok, plakátok, meghívók, gyászjelentések, fényképek). A kollekció természetesen korántsem teljes, hiszen 1920 előtt és 1938 után csak alkalmoszerű volt a gyarapodás, bár meg kell jegyezni, hogy pl. Heckenast Kálmán a Számmer-nyomda több 19. századi könyvét és nyomtatványát adományozta a múzeumnak.

1957-ben Stigler István nyomdász ajándéka révén néhány fontos fénykép intézményünk tulajdonába került. Ezek a fényképek ugyan Stigler munkájában, az első nyomdatörténeti dolgozatban szerepelnek, de a mű illusztrációi – a megjelenés évéből következően – igen rossz minőségűek. Stigler István évtizedekig dolgozott a Pannonia Nyomda-

vállalatnál, a fehérvári nyomdáról, a nyomdatulajdonosokról tehát jó ismeretei, pontos emlékei voltak. Művében nemcsak az egyes nyomdák adatait közölte, hanem a Számmer-nyomda 1806-ban kiállított privilégiumának fotóit is. Ez azért rendkívül jelentős, mert Stigler az eredeti szabadalomlevélről 1942-ben készített fényképfelvételeket, és később, az 1944/1945-ös fehérvári ostrom idején az okmány elveszett. A másik fénykép szintén értékes. Ez egy csoportkép, amely a Számmer Imre Nyomdavállalat 20. évfordulójára kiadott emlékalbum számára készült, s az emlékalbumnak ugyancsak nyoma veszett. A kép Számmer Imrét munkatársai körében ábrázolja.

Az 1970-es évek végén Stigler István 21 tételből álló hagyatéka került az újkortörténeti gyűjteménybe. A hagyaték néhány díszes meghívót, egyéb aprónyomtatványt és 9 db eredeti fényképet tartalmaz. (Lelt. sz. 84.24.1–84.24.21.) A fotók a Pannonia Nyomdavállalatnál alkalmazásban álló nyomdászokat ábrázolják: Hlavatsch Ferenc könyvkötőt, Selymes István betűszedőt, Erős János laptördelőt, Pákozdy Ferenc betűszedőt, Peltz Jenő laptördelőt, Béla Lajos művezetőt, Beck Károly könyvkötészeti vezetőt, Pfann Ede gépmestert, Ványi Gyula művezetőt.

A múzeumi könyvtár – szerény anyagi lehetőségei ellenére – folyamatosan gyűjti a nyomdák által nyomtatott könyveket és a műhelyekre vonatkozó dokumentumokat, emellett figyelemmel kíséri az egyes nyomdák fontos évfordulóit. Az évfordulókról cikkel, kiállítással emlékezett meg. A megemlékezések lehetőséget nyújtottak a leszármazottak felkutatására, megismerésére, így alkalom adódott a családtagok tulajdonában lévő néhány fontos emlék (fotó, reklámlap, felhívás a nyomdanyitásról stb.) másolására. A családtagoktól gyűjtött fényképmásolatok, valamint a rendezvények fotói az adattárba kerültek, a nyomdatermékek másolatát a könyvtár őrizi.

A székesfehérvári nyomdáknak nyomtatott legfontosabb művek, illetve neves szerzők művei. A nyomdához, könyvkötőhöz kapcsolódó neves személyek.

A Számmer család nyomdája

Számmer Pál nyomdája

- ◆ Vörösmarty Mihály: A' bujdosók. Székes-Fehérvárott, 1830. (1. kiad.)
- ◆ Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde. Székes-Fehérvárott, 1831. (1. kiad.)
- ◆ Bajza József: Toldalék. Észrevételek a' Conversations-lexikoni pörhöz gróf Dezewffy József ellen.

A Székesfehérvár és Vidéke ünnepi száma 1898-ból.

- ◆ Cserna János, udvardi: Gazdasági földmérő. Székes-Fejérvárott, 1825.
- ◆ Cserna János, udvardi: Gazdasági vízmérő. Székes-Fejérvárott, 1827.
- ◆ Ovidius Naso' Keservei. Öt könyv. Ford. Egyed Antal plébános. Székes-Fejérvárott, 1826, Számmer Pál' bötüivel s költségével.

Özv. Számmer Pálné nyomdája

- ◆ Boross Mihály: Béthel. Székes-Fejérvárott, 1844.
- ◆ Boross Mihály: Éke, Kard és Könyv. Nyomatott Székesfejevárott, [1848].
- ◆ Boross Mihály: Istennek új szövetsége a magyar üggyel. Székesfehérvár, 1848.
- ◆ Boross Mihály: Kamarilla. Székesfehérvár, 1848.
- ◆ Boross Mihály: Miképp állanak a magyar dolgok? Nyomatott Székesfejevárott, 1848.

- ◆ Boross Mihály: Politikai labdacok. Székesfehérvár, 1848.
- ◆ Boross Mihály: Szabad földműves és szabad föld. Nyomatott Székesfejevárott, 1848.
- ◆ Boross Mihály: Szabadság, egyenlőség, testvériség. Székesfejevárott, 1848.
- ◆ Csapó Kálmán: Székes-Fehérvár története. Székes-Fehérvárott, 1861. Kiad. Ráder Antal.

Számmer Kálmán nyomdája

- ◆ Boross Mihály: Élet tükre. Székesfejevárott, 1873.
- ◆ Boross Mihály: Börtöndalaim. Székes-Fejérvár, 1880.
- ◆ Boross Mihály: Élményeim 1841–1861. Székesfehérvárott, 1881.
- ◆ Boross Mihály: Énekek éneke az én jegyesemhez. Székesfehérvár, 1891.
- ◆ Mágocsi (Stadelmann) Béla: Képek az életből. Székesfehérvárott, é.n.

Számmer Imre Könyvnyomdája

- ◆ Moenich Károly: Költemények. Székesfejevárott, 1872.
- ◆ Pongrátz Béla: Álmatlan éjszakák. Költemények. Székesfehérvárott, 1883.
- ◆ Boross Mihály: A kuruc-háború. Sz.-Fehérvárott, 1887.

Debreczeni Gyula nyomdatulajdonos (1854-1914)

Özv. Számmer Imréné nyomdája

- ◆ Chalupka Rezső: A Székesfejérvár városi állandó színház története. Székesfejérvár, 1899. Számmer Imre kiadása.
- ◆ Füzi Antal: Örök tavasz. Költemények. Székesfehérvár, 1899. Szerző kiadása.

A Számmer Imre Utóda Pannonia Nyomdavidáallalat személyzete 1930-ban

- ◆ Vörösmarty emlékkönyve. A költő születésének százados évfordulójára rendezett országos ünnep alkalmából kiadta a székesfehérvári Vörösmarty kör. Szerk. Czapáry László. Székesfehérvárott, 1900.

A Számmer Imre Utóda Pannonia Nyomdavidáallalat papírkereskedése a Nádor utcán (ma Fő utca)

Heckenast Kálmán nyomdája

- ◆ Kelemen Béla: Ányos Pál. Irodalomtörténeti tanulmány. Székesfehérvár, 1906.
- ◆ Jászai Mari: A tükröm. Második ezer. Bp. 1909, József kir. herceg Szanatorium Egyesület kiadása.
- ◆ Mágocsi Béla: Hulló levelek. Költemények. Székesfehérvár, é. n.

Csitáry-nyomda

- ◆ Kelemen Béla: Hogyan olvassunk és hogyan írjunk? Székesfehérvár, 1910.

A Számmer Imre Utóda Pannonia Nyomdavidáallalat épülete a Bástyá utcában

- ◆ Kelemen Béla: Magyar stílustanítás. Székesfehérvár, 1914.
- ◆ Debreczeni-nyomda
- ◆ Tanka János: Örök ádvent. Költemények. Aba, 1944.
- ◆ Somogyvári Gyula: Gyűjtogatás. Székesfehérvár, 1920. Írta: Gyula diák

Egyházmegyei Nyomda

- ◆ Német László: A Medve utcai polgári. Székesfehérvár, 1943. A Püski Sándor vezette Magyar Élet kiadása. Valószínű 2. kiad.
- ◆ Hajlák. Építőművészeti füzetek. Szerk. Csaba Rezső. Írták: Németh László, Karácsony Sándor, Veres Péter, Féja Géza, Füsti Molnár Sándor, Soltész Jenő, Csaba Rezső. Bp. 1944. A Püski Sándor vezette Magyar Élet kiadása. (Vörösmarty Nyomda, Székesfehérvár)

Minerva Nyomda

- ◆ György Oszkár: A végtelen faszor. Versek. Bp. 1930.
- ◆ Edmond Fleg és André Spiré versei. Ford. György Oszkár. 1934.

Deutsch Ármin nyomdája

- ◆ Diák-toll. Szerk. [és kiad.] Kodolányi János. Székesfehérvár. 1917. nov. 15. Egyetlen száma jelent meg.
- ◆ Kodolányi János: Kitért lélekkel. Versek. Székesfehérvár, 1919.
- ◆ Az Eszme. Szociális kultúrlap. Székesfehérvár. 1919. máj. 1. – [máj. 18.] Megj. hetenként. Szerk.

A Számmer Imre Utóda Pannonia Nyomdávalalatt egyik alkalmazottja

Pór Nándor. Kelemen Béla nyelvész, főreáliskolai igazgató, Tóth Aladár zenekritikus és esztéta, valamint Hercz (Hernádi) György közreműködésével. *Számmer Imre Utóda Pannonia Nyomdávalalatt*

- ♦ György Oszkár: *Titkok. Versek*. Bp. 1926, Mentor.
- ♦ Verlain, Paul: *Jóság*. Ford. György Oszkár. Bp. 1926, Mentor.

Vörösmarty Mihály és Számmer Pál kapcsolata

Köztudott, hogy Vörösmarty Mihály drámái és Bajza József két röpirata Székesfehérvárott látott napvilágot, mert a budai cenzor nem engedélyezte a művek megjelenését. Székesfehérvárott a cenzori tisztelet a helyi gimnázium igazgatója, Szabó Krisztozom töltötte be, aki viszont hozzájárult volt kedves tanítványa drámáinak kinyomtatásához. Bajza munkáinak Székesfehérvárott történő kinyomtatása Vörösmarty közbenjárására történt. A költő így került kapcsolatba Számmer Pállal, és a székesfehérvári nyomdáról több levelében

megemlékezett. Említi a kopott betűket, a papírhiányt és hogy a nyomdának elegendő betűje nem volt. Stigler István szóba hoz Vörösmarty Mihállal kapcsolatban egy legendát, miszerint özv. Számmer Pálné, a 12 pont kinyomtatásáért 1850-ben hat havi börtönbüntetést szenvedett. Vörösmarty Mihály a meghurcolt özvegyet nagyrebecsülése és tisztelete jeléül a pesti jogászok díszjelvényével, egy 20 cm hosszú buzogánnyal ajándékozta meg, és belevésztette: Pest – 1848. – Jelenlegi ismereteink szerint egyéb forrás nem támasztja alá az özvegy bebörtönzését.

Kner Izidor Számmer Imre alkalmazásában

Számmer Imre 1880-ban könyvkötő műhelyt szerelt fel, és könyvkötősegédként Kner Izidort alkalmazta. Kner 1880. október 31-étől 1881. augusztus 20-áig dolgozott Számmernél, s mint emlékiratában említi, ő vásárolta meg a kötetzet berendezését, és a Számmer Nyomdában tanulta későbbi mesterségét. Kner néhány írása – itt-tartózkodása idején – a *Darázs* című élclapban megjelent. Az élclap augusztus 7-iki számának egy különleges példánya – Kner Izidor bejegyzéseivel – Haiman György tulajdonában volt. Haiman György 1994-ben, az első Számmer-kiállítás rendezésekor az élclap másolatát könyvtárunknak ajándékozta. (*Kner Izidor: Én meg a nyomdám*. In: *Grafikai Szemle*, 1907. 6. 124–125. old.; *Fél évszázad mezsgyéjén*. Kner Izidor ismert és ismeretlen emlékezéseiből. Bp. 1987.; *Murányi Lajos: Kner Izidor Székesfehérváron*. In: *Fejér Megyei Könyvtáros*, 1976. 2. 44–49. old.)

Kner Izidor Friesz József alkalmazásában

Kner Izidor vándorlása során 1880. március 27-én érkezett Székesfehérvárra. Április 23-ától október 31-éig Friesz József könyvkötőnél dolgozott. (Fél évszázad mezsgyéjén. Kner Izidor ismert és ismeretlen emlékezéseiből. Bp. 1987.)

Kodolányi János és a Deutsch-nyomda kapcsolata

A Deutsch-nyomdában jelent meg 1917 novemberében Kodolányi János tizenkét oldalas folyóirata, a *Diák-toll*. Kodolányi János 1916-ban Pécsről került Székesfehérvárra, három évig az itteni főreáliskolában tanult. Itt is érettségizett 1919 szeptemberében. Nagy hatással volt rá egy kolozsvári

diák, Tarsoly Sándor barátsága – akivel sokáig levelezett. Tarsoly Kolozsváron diáklapot szerkesztett, s Kodolányit személyes találkozásuk ösztönözte a lapalapításra. Miután megteremtette a lapindításhoz szükséges anyagi hátteret – kölcsönként egyik osztálytársától –, elment Deutsch Ármin könyvnyomdájába, és alkut kötött a nyomdással. A találkozóról a nyomdász nevének említése nélkül emlékezik meg Süllyedő világ című önéletrajzi regényében: „Büszkén tárgyalok a kis vidéki nyomda tulajdonosával. Egy segéd társaságában, lábbal hajtott, korongos gépen sokszorosítja a névjegyeket, meghívókat és hirdetményeket. Van egy kisebb-szerű laposgépe is, ezen már lehet könyveket meglapot is nyomni. Költségvetést csinálunk, s meg egyezünk.” Bár Kodolányi kéthetenkénti megjelenést tervezett, egy merész és szókimondó írás miatt a lapnak csak egy száma látott napvilágot.

Kodolányi a kudarc után is gyakran eljárt a nyomdába, barátságot kötött a nyomdással, s minthogy tervezte versei kiadását, érdeklődéssel figyelte, hogyan készülnek a nyomtatványok. „A mester is meg a segéd is szociáldemokrata, s folyton politizál. Én is politizálgatok, ez pedig abból áll, hogy helyeslem a két elvtárs kifakadásait a kormány meg a háború okozói ellen. Közben azon töröm a fejem, hogyan nyomtathatnék ki egy versesfüzetet, amely költői pályám java gyöngyeit tartalmazná, s egyszerűen térdre kényszerítené a várost félreismert, nem méltányolt lángelmém előtt. [...]

Gyönyörűen lemásolt verseimet kötetbe rendezem, repülök vele a nyomdába.

Kiválasztjuk a papírt, a betűt, a borítékot. Kanárisárga fedőlapot ajánl a nyomdász, azt mondja: föltűnő lesz, ilyen szép könyv mostanában nem látott napvilágot.

Délutánonként a nyomdában ülök, lesem, hogy szedi a segéd halhatatlan verseimet. Csodálom boszorkányos ügyességét, mindent fordítva lát, s mégsem téveszti el. Ezt én sohasem tudnám megtanulni. Fontoskodva korrigálok, rendkívül büszke vagyok, hogy ceruzámmal bizonyos jeleket kell tennem a hibás betűkre s a levonat margójára. [...]

A »könyv« elkészül, valóban csodálatosnak találok. Kanárisárga födele gyönyörűen virít. Fogása élvezetes, betűi elbűvölők” – idézi vissza második verseskötetének megjelenését két évtized távolából Kodolányi János. A mintegy ötven verset tartalmazó kötet Kitért lélekkel címmel, 1919-ben jelent meg, Tarsoly Sándornak szóló ajánlással. (*Kodolányi János: Süllyedő világ. Bp. 1965.; Tüskés*

Tibor: „Keserű ifjúkor. Kodolányi János diákévei. Jelenkor, XV. 1972. 7–8. sz. július–augusztus. 721–730. old.; Magony Imre: Székesfehérvári Olvasókönyv. Székesfehérvár, 2002. Árgus Kiadó.)

Az intézmény legérdekesebb és talán legkritikább nyomdaterméke a három selyemre nyomtatott üdvözlő költemény. A két német nyelvű nyomat Számmer Pál névnapjára készült 1828-ban és 1829-ben. Nemcsak szépségével és díszítettségével emelkedik ki a korabeli nyomtatványok közül, hanem tartalmával is. A költemények ugyanis legalább két évben megörökítették az itt dolgozó, minden bizonnyal sűrűn helyet változtató segítők nevét. Az 1828-as költeményen Fr. von Glevitzky, A. J. Hütter, és J. P. Schnaltzer, az 1829-esen pedig az említett Hütter és A. E. Hindringer fejezte ki jókívánságait a mesternek. A harmadik nyomat egy rózsaszínű selyemre nyomtatott magyar nyelvű üdvözlő költemény az édesanyának, özv. Számmer Pálnénak készült 1854-ben, Borbála napjára. Különös gonddal, nagy-nagy szeretettel állították elő fiai: Kálmán, László és Imre.

Az intézmény különleges nyomdatermékei Publikációk a helyi nyomdatörténetről

\\Az első összefoglaló nyomdatörténeti munkát Stigler István nyomdász írta, és 1957-ben az István Király Múzeum kiadásában jelent meg.

(*Stigler István: Székesfehérvár nyomdászatainak 150 éves története. Székesfehérvár, 1957. 29 old. 9 t. [István Király Múzeum Közleményei B 6.]*)

Az elkövetkező évtizedekben több résztanulmány született, s ezek a tanulmányok értékes adalékokat szolgáltatnak a nyomdatörténethez. Tóth György István levéltári forrásokra hivatkozva 1972-ben pontosította a nyomdaalapítás évét. (*Tóth György: A székesfehérvári Számmer nyomda alapítási éve. In: Fejér Megyei Könyvtáros, 1972. 4. sz. 38–41. old.*)

Murányi Lajos 1973-ban a fennmaradt cenzori jelentésekre hívta fel a figyelmet, és elsőként foglalkozott részletesen Kner Izidor székesfehérvári tevékenységével. (Murányi Lajos: Adalékok a székesfehérvári könyvkereskedelem és nyomdászati történetéhez. In: Fejér Megyei Könyvtáros, 1974. 2. sz. 30–37. old.; Murányi Lajos: Kner Izidor Székesfehérváron. Fejér Megyei Könyvtáros, 1976. 2. sz. 44–49. old.; Murányi Lajos: Néhány adalék Számmer Imre székesfehérvári nyomdász tevékenységéhez. In: Fejér Megyei Hírlap, 1989. júl. 26. 4. old.; Murányi Lajos: Adalékok Számmer Mihály nyom-

dász 1804. évi székesfehérvári tevékenységéhez. In: Fejér Megyei Könyvtáros, 1992. 2. sz. 59–60. old.)

Kégli Ferenc szintén a fehérvári nyomdászat első éveiről, Számmer Mihály tevékenységéről értekezett. (*Kégli Ferenc*: Nyomtattatott Számmer Mihály' bötűivel. A fehérvári nyomdászat kezdetei. In: Fejér Megyei Hírlap, 1987. szept. 12. 7. old.)

1988-ban Számmer nyomdától a Vörösmarty Nyomdáig címmel, A nyomdászat 180 esztendeje Fejér megyében alcímmel a Vörösmarty Nyomda kiadásában jubileumi kötet jelent meg Arany Magyar Zsuzsanna, Gyenti Pál és dr. Farkas Gábor közreműködésével. Arany Magyar Zsuzsanna levéltári forrásokból kiindulva vette számba a városban működő nyomdákat a kezdetektől 1945-ig. (*Arany Magyar Zsuzsanna*: A régi nyomdászat története Fejér megyében. In: A Számmer nyomdától a Vörösmarty Nyomdáig. A nyomdászat 180 esztendeje Fejér megyében. Székesfehérvár, 1988. 13–84. old.)

Gyenti Pál az 1945–1987 közötti időszakot, az államosítást, az újjászervezés időszakát és a Fejér Megyei Nyomdaipari Vállalat tevékenységét ismertette. (*Gyenti Pál*: Új utakon járva 1945–1987. In: A Számmer nyomdától a Vörösmarty Nyomdáig. A nyomdászat 180 esztendeje Fejér megyében. Székesfehérvár, 1988. 85–113. old.)

Dr. Farkas Gábor a nyomdai munkások érdekképviseletéről, szervezkedéséről nyújtott átfogó képet. (Farkas Gábor: A székesfehérvári nyomdai munkások szervezetei 1902–1949 között. In: A Számmer nyomdától a Vörösmarty Nyomdáig. A nyomdászat 180 esztendeje Fejér megyében. Székesfehérvár, 1988. 115–138. old.)

Az 1990-es évektől a Szent István Király Múzeum kiadásában több nyomdatörténeti dolgozat jelent meg. Az 1994-ben Számmer Pál születésének és Számmer Mihály veszprémi indulásának 200. évfordulójára rendezett kiállítás a mesterség és a köz iránt elkötelezett polgárcsalád, a Számmerek két évszázadon át apáról fiúra örökített szellemiségét mutatta be. A kiállítási katalógus levéltári források és a meglévő nyomdatermékek alapján elsőként foglalta össze a három városban (Veszprém, Zalaegerszeg, Székesfehérvár) dolgozó dinasztia történetét és közölte a nyomtatványok leírását 484 tételben. (*Frigyik Katalin*: A Számmer-nyomda története. Székesfehérvár, 1994. 48 p. Szent István Király Múzeum Közleményei D 229.)

2000-ben Debreczeni István 85. születésnapjára készült kiállítás. A kiállításban és a katalógusban Braila Mária levéltári források és az idős mester

viszaemlékezése alapján elevenítette meg a háromgenerációs nyomdászinasztia történetét. A kiállítási katalógus a családtörténet mellett a nyomdatermékek bibliográfiáját is tartalmazza. (*Braila Mária*: A Debreczeni nyomdászcsalád története. Székesfehérvár, 2000. 48 old. A Szent István Király Múzeum Közleményei D/271.)

2003-ban az első székesfehérvári nyomdaalapítás 200. évfordulójára a múzeum a Számmer nyomdákban készült színházi plakátokból rende-

Számmer Imre könyvkészeti hirdetése

zett kiállítást. Ehhez a kiállításhoz katalógus nem jelent meg, hiszen az évfordulóra a múzeum kiadott egy nyomdatörténeti monográfiát. A több kötetes munka képet ad a Számmer család veszprémi, székesfehérvári és zalaegerszegi tevékenységéről, és közli a nyomtatványok csaknem 5000 tételes bibliográfiáját is. (*Frigyik Katalin*: Typis Számmarianis. A Számmer nyomdászcsalád története és a nyomtatványok bibliográfiája 1794–1920. Székesfehérvár, 2003. (A Szent István Király Múzeum Közleményei A 38.) 1. köt. A család története. 259 old., 2/1. köt. A nyomtatványok bibliográfiája. Könyvek, évkönyvek, aprónyomtatványok, hirdetemények, újságok. 373 old., 2/2. köt. Színlapok, színházi plakátok. 504 old.)

A székesfehérvári nyomdatörténet feldolgozását Székesfehérvár Önkormányzata is támogatta. A kiállítások megrendezéséhez, a katalógusok és a könyv megjelenítéséhez anyagi segítséget adott, és a nyomdatörténeti kutatáshoz is támogatást nyújtott. (Frigyik Katalin 1995-ben Lánosz–Szekfű-ösztöndíjas volt, 2003-ban pedig Deák Dénes-ösztöndíjat kapott.)